

**ภาพยนตร์ “ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน”
บทเรียนจากความเจ็บป่วยสู่ความตาย โรควัยชราในเด็ก
และโรคฟาร์ซินโดรมกับหลักการมรณานุสติ
(การระลึกถึงความตาย)**

**The Film “The Curious Case of Benjamin Button”
Lessons from Illness to Death the Progeria and
Fahr Syndrome with the Principles Meditation
on Death (Morananusati)**

พัชนี แสนไชย*

Patchanee Sanchai

บทคัดย่อ

โลกของภาพยนตร์ถูกสร้างขึ้นมาจากหน้าที่ของมันในหลากหลายมิติ อีกหนึ่งมิติคือ การเชื่อมโลกของภาพยนตร์เข้ากับโลกแห่งความเป็นจริง โดยมนุษย์สามารถได้รับบทเรียนเหล่านั้นได้จากภาพยนตร์ อย่างเรื่อง The Curious Case of Benjamin Button: ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน เป็นภาพยนตร์ที่ชนะรางวัลออสการ์ถึง 3 รางวัล ภาพยนตร์ได้สะท้อนเรื่องราวและการตระหนักเห็นถึงคุณค่า

* สาขาภาพยนตร์และดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Department of Film and Digital Media, Faculty of Manage Science, Bansomdejchaopraya
Rajabhat University, Corresponding author, E-mail: khingpatcha19@gmail.com

ของชีวิต การเกิด แก่ เจ็บ ตาย แต่เปลี่ยนมุมมองจากวัยชราสู่วัยทารก และมุ่งหน้าสู่ความตายได้เช่นเดียวกันทุกวัย โครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ (Narration of film) มีการวางโครงเรื่องและวิธีคิด ทั้งการออกแบบตัวละคร แก่นเรื่อง (Theme) ความขัดแย้ง (Conflict) ทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานของหลักคำสอนศาสนา เช่น ความเชื่อและศรัทธา ความรักแบบไม่ต้องครอบครอง การปล่อยวาง การเข้าใจธรรมชาติของโลกใบนี้ ดังเช่น ประโยคที่ว่า We all die in diaper (เราทุกคนก็ตายในผ้าอ้อมกันทั้งนั้น) โรคที่ตัวละครเบนจามิน บัตตัน ป่วย คือ โรควัยชราในเด็ก (Progeria) ส่งผลทำให้เด็กคนดังกล่าวมีสภาพคล้ายคนแก่

จากโรคที่ป่วยในภาพยนตร์สู่โรคแห่งความเป็นจริงโดยมีผู้ป่วยมีลักษณะอาการคล้าย ๆ ที่ตัวละครป่วยโดยโรสดังกล่าวสามารถหาข้อมูลและสืบค้นข้อมูลได้หลากหลายและมีข้อมูลที่เป็นภาษาไทย แต่ยังมีอีกหนึ่งโรคที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันแต่เกิดขึ้นทางสมองของมนุษย์และไม่ใช่ที่รู้จักในวงกว้าง คือ โรคฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) ความไม่รู้เกี่ยวกับโรค คือ ความน่ากลัวรูปแบบหนึ่ง สิ่งเดียวที่จะทำได้ คือ การยอมรับในความเป็นจริงและใช้วิธีคิดแบบในแก่นภาพยนตร์ (Theme) การเห็นคุณค่าของชีวิต การเผชิญหน้ากับความจริง สุดท้ายมนุษย์ทุกคนต้องพลัดพรากและต้องตาย ไม่ว่าผู้นั้นจะป่วยหรือไม่ป่วย เด็กหรือผู้ใหญ่ทุกคนย่อมเดินทางสู่สนามแห่งความตายเช่นเดียวกันทุกคน โดยใช้หลักการคิดแบบมรณานุสติ (การระลึกถึงความตาย) เป็นเครื่องมือช่วยนำทางสู่ความตาย

คำสำคัญ: การวิเคราะห์โครงเรื่องภาพยนตร์ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน, โรคฟาร์ซินโดรม, การมรณานุสติ (การระลึกถึงความตาย)

Abstract

The world of films was created to act its duties in various dimensions. One of dimensions is to connect the world of films to the real world. Humans can gain lessons learned from *The Curious Case of Benjamin Button*, a film that won three Oscar awards. This film reflects the story of realizing and appreciating the value of life, birth, aging, pain, and death, the changes from aging to infancy, and the possibility to reach the death. For the narration of this film, main characters, theme, and conflict were designed based on religious teachings such as belief and faith in God, love without desire to possess, detachment, understanding of the truth of this world, as shown in the sentence "We all die in diaper". Benjamin Button, the main character was sick with Progeria, making him looked like an old person.

From the world of film to the real world, some patients are noticed to have similar symptoms to Benjamin Button's symptom. Information about this disease could be found and searched from various sources including Thai sources. However, there is a disease with same symptom affecting human brain. It is less known. Such disease is Fahr Syndrome. No knowledge about the disease is considered as a fear. Accepting the reality is only one thing. Living life in the same way as in theme of the film, appreciation of life, and confrontation with the truth are important to be considered. Finally, all humans must be separated and die. All will die, regardless of health status or age. Humans shall hold Morananusati (meditation on death) towards the death.

Keywords: Film structure analysis, the Curious Case of Benjamin Button, Fahr Syndrome, Morananusati (meditation on death)

บทนำ

เมื่อหลายปีก่อนหลายคนคงเคยได้รับชมภาพยนตร์ที่เด็กชายเกิดมาหน้าตาเหมือนผู้สูงอายุแต่เมื่อเติบโตกลับดูเด็กขึ้นเรื่อย ๆ แต่สุดท้ายก็ไม่สามารถหยุดเวลาแล้วหนีจากความตายได้ วิธีคิดของภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวมีวิธีคิดที่สลับหัวงเวลาของมนุษย์ จากวัยทารก วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา ก่อนเดินทางสู่ความตาย กลับเปลี่ยนมุมมองมองสลับกันอีกด้านเป็นวัยชรา วัยผู้ใหญ่ วัยรุ่น วัยเด็ก และวัยทารกก่อนเดินทางสู่ความตายเช่นกัน ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวมีชื่อเรื่องว่า "The Curious Case of Benjamin Button: ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน" เป็นภาพยนตร์แนวดราม่า กำกับโดยเดวิด ฟินเชอร์ สร้างจากเรื่องสั้น ชื่อ "The Curious Case of Benjamin Button" ของ เอฟ. สกอตต์ ฟิตซ์เจอร์สที่ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1921 ภาพยนตร์ออกฉายในสหรัฐอเมริกาเมื่อปลายปี พ.ศ. 2551 และเข้าฉายในประเทศไทยเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 นำแสดงโดยแบรด พิตต์ ซึ่งรับบท เบนจามิน บัตตัน ชายที่เกิดมามีรูปร่างหน้าตาเหมือนผู้สูงอายุร่วมด้วย เคต แบลนเชตต์และทิลดา สวินตัน

ใน ค.ศ. 2008 ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลออสการ์ 13 สาขา รวมทั้งสาขาภาพยนตร์ยอดเยี่ยม ผู้กำกับยอดเยี่ยม นักแสดงนำชายยอดเยี่ยม และนักแสดงสมทบหญิงยอดเยี่ยม และชนะรางวัลออสการ์ 3 รางวัล คือ รางวัลออสการ์สาขาผู้กำกับศิลป์ยอดเยี่ยม สาขาแต่งหน้ายอดเยี่ยม และ สาขาเทคนิคผสมจริงยอดเยี่ยม (Rottentomato, 2018)

ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวได้สะท้อนเรื่องราวและการตระเห็นถึงคุณค่าของชีวิต การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เพียงแค่ภาพยนตร์นำมาถ่ายทอดและเปลี่ยนมุมมองช่วงเวลาใหม่ ทำให้เห็นมิติของชีวิตอีกหนึ่งรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามเส้นชัยของทุกคนก็มีจุดหมายปลายทางเช่นเดียวกันและรอเวลาที่มันจะมาถึงนั่นคือ ความตาย

ภาพที่ 1 ภาพยนตร์ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน

ที่มา: The Curious Case of Benjamin Button, (2008)

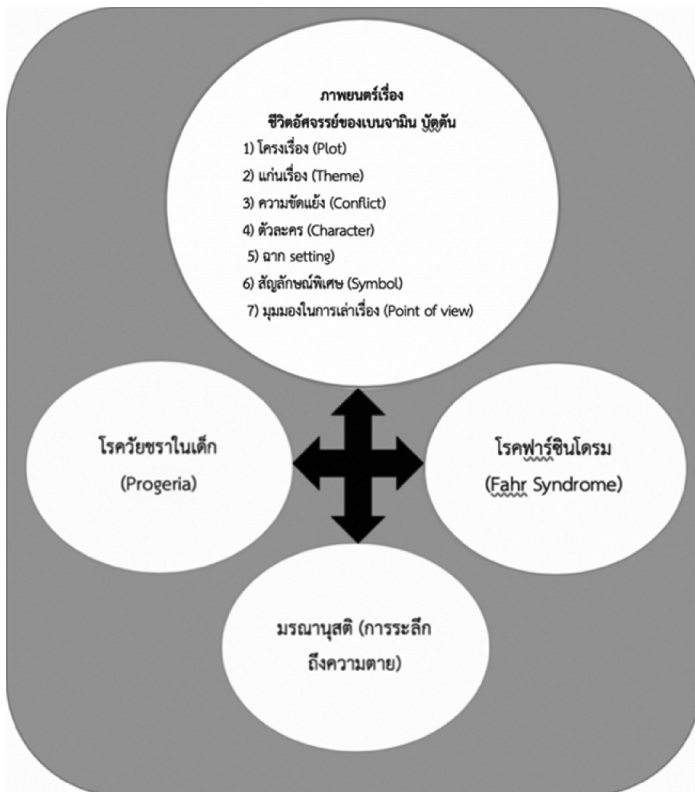
ภาพยนตร์เรื่องชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน ได้สะท้อนมุมมอง การเล่าเรื่องความตายของสังคมตะวันตกที่สอดคล้องและใกล้เคียงกับหลักคำสอน ของศาสนาพุทธ ในประเด็นเรื่องมรณานุสติ การระลึกถึงความตายในขณะที่ยังไม่ได้ตาย เนื้อหาและกลวิธีการเล่าเรื่องของภาพยนตร์จึงมีความน่าสนใจและน่าหิยยกขึ้นมาศึกษา ซึ่งโดยแท้จริงแล้วชาวตะวันตกมีมุมมองเกี่ยวกับความตายที่เชื่อว่าชีวิตหลังความตาย ยิ่งใหญ่กว่าชีวิตที่อยู่บนโลกใบนี้ซึ่งแตกต่างจากชาวพุทธที่ให้ความสำคัญกับชีวิต ที่เป็นปัจจุบันขณะและการเตรียมพร้อมสำหรับการตายที่ยังมาไม่ถึง

นอกจากมุมมองการใช้หลักพระพุทธศาสนาเล่าเรื่องผ่านสังคมตะวันตกแล้ว ภาพยนตร์ยังถ่ายทอดศิลปะภาพยนตร์ (Art) ด้านการออกแบบภาพยนตร์ (Production Design) และด้านการกำกับศิลป์ (Art Direction) ถ่ายทอด เนื้อหาภาพยนตร์ผ่านศิลปะการเล่าเรื่องแบบภาพยนตร์ได้สมจริง สร้างคุณค่า และสร้างประสบการณ์ให้กับผู้ได้รับชมภาพยนตร์ไปทั่วโลก

โดยบทความชิ้นนี้เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ "The Curious Case of Benjamin Button: ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน" ผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องภาพยนตร์ (Narration of film) เพื่อสะท้อนกลวิธีการเล่าเรื่อง ของภาพยนตร์ทั้ง 7 องค์ประกอบ เพื่อวิเคราะห์มุมมองของผู้สร้างภาพยนตร์

ในการถ่ายทอดด้านหลักมรณานุสติกับความเจ็บป่วย รวมถึงนำเสนอบทเรียนที่ต้องก้าวต่อไป คือ การเปิดประตูสู่โลกแห่งความตายกับโลกภาพยนตร์เชื่อมสู่โรคที่เกิดขึ้นจริง โรควัยชราในเด็ก (Progeria) และ โรคฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) การมรณานุสติ (การระลึกถึงความตาย) มีด้วยกันหลายวิธี การชมภาพยนตร์และสัมผัสถึงโรคภัยของผู้เจ็บป่วย เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่เชื่อเชิญให้เราระลึกถึงความตาย เปลี่ยนความกลัวและความเศร้าโศกให้กลายเป็นมงคลชีวิต ให้จิตเกิดปัญญาได้เช่นกัน

กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

จากการรับชมภาพยนตร์เรื่อง “The Curious Case of Benjamin Button: ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน” ทำให้ผู้เขียนเกิดปัญญาเรื่องมรณานุสติ หรือการระลึกถึงความตายก่อนที่จะตาย พร้อมกับการใช้อรรถาภิธานด้านภาพยนตร์ มาใช้ในการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องภาพยนตร์ (Narration of film) เพื่อถ่ายทอดและถอดบทเรียนที่ได้จากการรับชมภาพยนตร์ โดยอาศัยประสบการณ์ส่วนตัวเชื่อมโยงโรควัยชราในเด็ก (Progeria) ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ นำมาเชื่อมโยงกับโรคฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) ซึ่งเกิดขึ้นกับคนใกล้ชิดของตัวผู้เขียน เกิดเป็นบทความวิชาการเรื่องนี้ขึ้นมา

ดังนั้น การรับชมภาพยนตร์ไม่ใช่สื่อมวลชนที่ให้ความบันเทิงอย่างเดียว แต่แอบซ่อนความลึกซึ้งและให้ความหมายแก่ชีวิตเอาไว้ด้วย

การวิเคราะห์โครงเรื่อง “The Curious Case of Benjamin Button: ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน”

โดยจะทำการศึกษาการเล่าเรื่องในระดับโครงสร้างซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมใช้กัน อย่างแพร่หลาย ในหนังสือ The Poetics ของอริสโตเติล ได้จำแนกประเภทของการเล่าเรื่องบันเทิงคดีไว้ 2 ลักษณะ คือ 1) ส่วนการแสดง คือ การที่เหตุการณ์เล่าเรื่องด้วยตัวของมันเอง เช่น การละคร และ 2) ส่วนการเล่าเรื่อง คือ การบอกเล่าเรื่องราวโดยมีผู้เล่า อาทิ महाकाव्य หรือ นวนิยาย ซึ่งการเล่าเรื่องในภาพยนตร์กำเนิดมาจาก 2 สิ่งนี้ โดยการนำเอาวิธีการเล่าเรื่องทั้งสองชนิดมาผสมผสานกัน ผ่านเทคนิคเฉพาะ อันซับซ้อนของสื่อภาพยนตร์ สำหรับวิธีการวิเคราะห์การเล่าเรื่องในภาพยนตร์ ทำได้หลายวิธี (Louise Giannetti 1990: 82 อ้างในฉลอมรัตน์ ทิพย์พินาน, 2539: 10)

ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์โครงเรื่องผ่านวิธีการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ (Narration of film) 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1) โครงเรื่อง (plot) คือ เหตุการณ์ทั้งหมดในเรื่องที่ดำเนินตั้งแต่ต้นจนจบ โครงเรื่องเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งโดยปกติจะมีการลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่องเอาไว้

2) แก่นเรื่อง (Theme) คือ ความคิดหลักในการดำเนินเรื่องซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเล่าเรื่องเพื่อให้มีความเข้าใจถึงแนวคิดหลักของผู้เล่า ซึ่งลักษณะที่ปรากฏในเรื่อง อาจเป็นแก่นเรื่องที่เกี่ยวกับศีลธรรม, เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์, เรื่องอำนาจ เป็นต้น

3) ความขัดแย้ง (Conflict) คือ องค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของโครงเรื่องที่สร้างปมปัญหา การหาหนทางแก้ปัญหา ความขัดแย้งของตัวละคร คือ ความเป็นปรีภักษ์ต่อกัน หรือความไม่ลงรอยในพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความปรารถนา หรือความตั้งใจของตัวละครในเรื่อง

4) ตัวละคร (Character) คือ บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องราวในเรื่องเล่า นอกจากนี้ยังหมายถึง บุคลิกลักษณะของตัวละคร ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างหน้าตา หรืออุปนิสัยใจคอของตัวละครด้วย

5) ฉาก (Setting) คือ การถ่ายทอดเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน และเพราะเหตุการณ์ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นโดยปราศจากสถานที่ไม่ได้ ดังนั้น ฉากจึงมีความสำคัญเพราะทำให้มีสถานที่รองรับเหตุการณ์ต่าง ๆ ของเรื่อง

6) สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) คือ ลักษณะการเล่าเรื่องในภาพยนตร์มักมีการใช้สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) เพื่อสื่อความหมายอยู่เสมอ สำหรับสัญลักษณ์พิเศษในภาพยนตร์ที่ใช้ในการสื่อความหมายนั้นประกอบไปด้วยสัญลักษณ์ทางภาพ และสัญลักษณ์ทางเสียง

7) มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view) คือ การมองเหตุการณ์ การเข้าใจพฤติกรรมของตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง หรือหมายถึง การที่ผู้เล่ามองเหตุการณ์จากวงในใกล้ชิด หรือจากวงนอกในระยะห่าง ๆ ซึ่งแต่ละจุดยืนมีความน่าเชื่อถือแตกต่างกัน จุดยืนในการเล่าเรื่องมีความสำคัญต่อการเล่าเรื่องอย่างยิ่ง เพราะจุดยืนจะมีผลต่อความรู้สึกของผู้ชม และมีผลต่อการชักจูงอารมณ์ของผู้เสพเรื่องเล่า

จากการวิเคราะห์มุมมองของผู้สร้างภาพยนตร์ในการถ่ายทอดด้านหลักมรณานุสติกับความเจ็บป่วย มีสาระสำคัญดังนี้

1. โครงเรื่อง (Plot)

การดำเนินเรื่องในตอนต้นเป็นการเล่าเรื่องถึงชายตาบอดคนหนึ่งที่มีอาชีพเป็นช่างซ่อมนาฬิกา เขามีภรรยาและลูกชาย ชีวิตของเขาดูจะมีความสมบูรณ์และดีพร้อม แม้ความพิการจะดูเหมือนเป็นความผิดปกติก็ตาม แต่สวรรค์เติมเต็มให้แก่เขาด้วยคำว่า “ครอบครัว” เขาได้รับมอบหมายให้ทำนาฬิกาเรือนใหญ่เพื่อนำไปแสดงเวลาประจำเมืองให้กับประชาชนและผู้ที่สัญจรไปมา แต่แล้ววันหนึ่งลูกชายของเขาต้องออกไปรบเพื่อรับใช้ชาติ เขายังคงมุ่งมั่นทำนาฬิกาต่อไป ในขณะที่หัวใจก็จดจ่ออยู่กับการกลับมาของลูกชาย วันหนึ่งมีจดหมายมาถึงบ้านว่าลูกชายของเขาได้กลับมาแล้ว แต่เป็นการกลับมาแบบไร้ลมหายใจ ลูกชายของเขาอนาถเนนอยู่ในโรงศพไม้ฉันทรรจุไว้ด้วยเกียรติยศ เขาไม่เอ่ยคำใด แต่ตั้งใจทำนาฬิกาเรือนใหญ่ให้สำเร็จและวันหนึ่งเขาก็ทำสำเร็จพร้อมกับการเปิดใช้งาน โดยมีผู้คนมารอชมและรอเป็นสักขีพยาน ทว่านาฬิกาของเขากลับเดินถอยหลัง โดยชายตาบอดได้กล่าวว่า “ผมตั้งใจทำให้นาฬิกาเรือนนี้เดินถอยหลัง เพื่อที่ว่าลูกชายของผมจะได้กลับมา กลับมาจากสถานที่อันเป็นสงคราม กลับมาจากสถานที่อันเต็มไปด้วยความตาย ไม่มีการพลัดพราก จากลาและเขาได้ใช้ชีวิตอย่างเต็มชีวิตอีกครั้ง”

ภาพตัดมาในวันที่เบนจามินเกิดเป็นวันเฉลิมฉลองวันสุดท้ายของการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 โทมัส บัตตัน พ่อของเบนจามินได้รับกลับมาดูแลของเบนจามิน ซึ่งแม่ของเขาได้ตายหลังจากที่คลอดเบนจามินออกมา พ่อของเขาโกรธและเต็มไปด้วยความกลัวเมื่อพบหน้าเบนจามิน พ่อของเบนจามินได้อุ้มเขาไปไว้ที่หน้าบ้านพักคนชราพร้อมกับเงิน 18 เซนต์ โดยมี ควินนีย์ดูแลเลี้ยงดูเบนจามิน และเรียกเธอว่าแม่ เบนจามินอาศัยที่บ้านพักคนชรา ที่ต้องเผชิญหน้ากับความตายตลอดเวลาจนรู้สึกว่าการตายเป็นแขกที่ต้องมาเยี่ยมเยียนดังญาติสนิท

เบนจามิน บัตตัน เด็กน้อยในร่างกายของชายชรา วัย 80 ปีที่เป็นโรคต้อในตา ขื่อเขาเสื่อม มือเท้าเกร็ง เขาอยู่ท่ามกลางวัยชราที่พร้อมปล่อยวางจากทุกสิ่ง หลังจากนั้น เบนจามินได้มาเจอกับกับตันไมค์ เขาเป็นเหมือนกับเพื่อนมากกว่าเจ้านาย เขาได้สอนหลาย ๆ สิ่งให้แก่เบนจามิน โดยเฉพาะเรื่องของการใช้ชีวิต ให้มีเสรีภาพในการใช้ชีวิต

ของตนเองอย่างกล้าหาญและสมบูรณ์ ในระหว่างที่เขทำงานกับกับตันไมค์ เบนจามินได้เจอกับอลิซาเบธ แอบบอร์ต เขาตกหลุมรักเธอ แต่สุดท้ายความรักครั้งนั้นก็จบไปไม่ได้ เพราะอลิซาเบธมีสามีอยู่ก่อนแล้ว และในช่วงเวลาเดียวกันโชคชะตาก็ทำให้เบนจามินได้เจอกับพ่อของเขาและพ่อของเขาก็เล่าความจริงให้เขาฟังพร้อมกับยกธุรกิจให้เขาได้บริหารต่อ

เบนจามินได้พบรักกับเดซี่ ฟูลเลอร์ เด็กสาวที่เป็นรักแรกพบของเบนจามิน ทั้ง 2 ได้สมหวังเมื่อวัยของทั้งคู่เดินทางมาบรรจบกัน เดซี่ อายุ 43 ปีและเบนจามิน อายุ 49 ปี หลังจากเกิดอุบัติเหตุใหญ่ เดซี่ขาหักและไม่สามารถเดินบัลเลต์ได้อีกต่อไป ทั้งเธอและเขาก็เริ่มใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ชีวิตที่เต็มไปด้วยชีวิต ไม่มีกฎ ไม่มีรูปแบบตายตัว มีแต่ความรัก หลังจากนั้นทั้ง 2 ก็มีลูกด้วยกัน โดยเบนจามินมีความกังวลใจเรื่องวัยที่จะเด็กลงเรื่อย ๆ เขาวางแผนขายกิจการและยกเงินทั้งหมดให้เดซี่และเคโรไลน์ (ลูกสาว) พร้อมกับหายตัวไปใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ จนเบนจามินอายุ 5 ขวบ เดซี่รับเขามาเลี้ยงและเขาก็ค่อย ๆ กลายเป็นเด็กทารก และตายจากไปอย่างสงบ

2. แก่นเรื่อง (Theme)

การเห็นคุณค่าของชีวิต สุดท้ายมนุษย์ทุกคนต้องพลัดพรากและต้องตาย

3. ความขัดแย้ง (Conflict)

ความขัดแย้งกับช่วงเวลาที่ไม่ปกติแต่ถูกทำให้ปกติ ความขัดแย้งทางอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร

4. ตัวละคร (Character) โดยมีตัวละครหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

เบนจามิน บัตตัน: เด็กที่เกิดมาในร่างวัยชรา ค่อย ๆ เติบโตและเด็กลง ๆ เรื่อย ๆ เบนจามินมีทัศนคติมองโลกเชิงบวกเพราะถูกเลี้ยงดูด้วยความรักจากแม่บุญธรรมของเขาและรายล้อมไปด้วยผู้คนที่สนับสนุนการใช้ชีวิตแบบเข้าใจในสังขาร

ควินนีย์: หญิงผิวดำที่เป็นคนดูแลบ้านพักคนชรา เป็นแม่บุญธรรมของเบนจามิน จิตใจดีมีเมตตา ผู้เต็มไปด้วยความหวังและศรัทธาในความคิดของพระเจ้า เธอเต็มไปด้วยทัศนคติเชิงบวกถึงแม้จะมีลูกของตนเองเธอก็ยังดูแลเบนจามินด้วยความรักเช่นเดิม

กัปตันไมค์: มีอาชีพเป็นนักปั่นเร็ว เป็นหัวหน้าและเป็นเพื่อนของเบนจามิน ชีวิตผูกติดอยู่กับสิ่งที่บรรพบุรุษทำ แต่มีหัวใจที่อิสระและเสรี รักศิลปะ ชอบการลักรมีส่วนในการสร้างมุมมองการใช้ชีวิตของเบนจามินให้เติบโตมาเป็นผู้ใหญ่และมีความคิดที่เสรีมากขึ้น

เดซี่ ฟูลเลอร์: หญิงสาวที่เบนจามินตกหลุมรักตั้งแต่เด็ก สดใส เต็มไปด้วยความฝัน มีเสน่ห์อ่อนโยน แต่เธอก็เต็มไปด้วยความแข็งแกร่ง

อลิซาเบธ แอบบอร์ต: หญิงสาวผู้แต่งงานแล้วกับผู้ชายชนชั้นสูงทางสังคมและเป็นผู้หญิงที่เบนจามินตกหลุมรัก เธอเต็มไปด้วยความเหงาจนมาพบกับเบนจามินซึ่งเมื่อก่อนเธอเคยเป็นผู้หญิงที่มีความกล้าหาญที่จะพยายามว่ายน้ำข้ามทะเลจนสุดท้ายเธอก็กลับไปทำมันได้สำเร็จ

โทมัส บัทตัน: พ่อของเบนจามิน นักธุรกิจที่ดูเหมือนจะเข้มแข็งแต่เต็มไปด้วยความหวาดกลัวทางจิตใจ อ่อนแอและไม่ยอมรับในความจริง

5. ฉาก (Setting)

ฉากบ้านพักคนชรา, บนเรือ, บ้านพ่อของเบนจามิน, โรงแรมตอนที่ยุดเดินเรือ, บ้านของเบนจามินและเดซี่ และโรงพยาบาล

6. สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol)

สัญลักษณ์พิเศษด้านการกำกับศิลป์ การออกแบบการแต่งหน้า และเทคนิคด้านความสมจริง ภาพและแสงในภาพยนตร์ใช้โทนสีอมเหลืองเพื่อให้ความอบอุ่นและเต็มไปด้วยความหวัง

7. มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view)

มีการกำหนดมุมมองในการเล่าเรื่องผ่านสมุดบันทึกของเบนจามิน โดยแบ่งมุมมองการเล่าเรื่องออกเป็น 3 ส่วน 1. การเล่าเรื่องของลูกสาวเบนจามิน บัตตัน 2. การเล่าเรื่องของเดซี่ และ 3. การเล่าเรื่องของตัวเบนจามินเอง

จากการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ (Narration of film) ข้างต้น จะเห็นได้ว่าโครงสร้างในการเล่าเรื่อง “The Curious Case of Benjamin Button: ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน” นั้นมีการวางโครงเรื่องและวิธีคิด ทั้งการออกแบบตัวละคร แก่นเรื่อง (Theme) ความขัดแย้ง (Conflict) ทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานของหลักคำสอนศาสนา เช่น ความเชื่อและศรัทธาในพระเจ้า ความรักแบบไม่ต้องการครอบครอง การปล่อยวาง การเข้าใจสัจธรรมของโลกใบนี้ ดังเช่น ประโยคที่ว่า We all die in diaper (เราทุกคนก็ตายในผ้าอ้อมกันทั้งนั้น) ซึ่งเนื้อหาในภาพยนตร์นั้นมีความใกล้เคียงกับหลักคำสอนเรื่องมรณานุสติของชาวพุทธ

จากโรคาภาพยนตร์สู่โรคแห่งความเป็นจริง

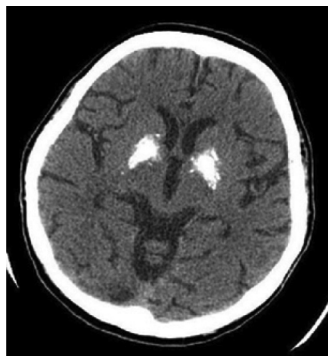
จากภาพยนตร์เรื่อง “The Curious Case of Benjamin Button: ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน” โรคที่ตัวละครเบนจามิน บัตตัน ป่วย คือ โรควัยชราในเด็ก (Progeria) ส่งผลทำให้เด็กคนดังกล่าวมีสภาพคล้ายคนแก่ตั้งแต่ใบหน้ารวมถึงผิวหนังที่มีริ้วรอยเหี่ยวย่นเหมือนคนอายุประมาณ 80 ปี และโรคดังกล่าวก็เกิดขึ้นในชีวิตจริง โดยในกรณีนี้เกิดขึ้นที่ประเทศบังคลาเทศ เมื่อคุณแม่คนหนึ่งได้ให้กำเนิดทารกที่มีใบหน้าคล้ายกับคนแก่อายุ 80 ปี ซึ่งโรคนี้เป็นโรคหายได้ยากและมีโอกาสเกิดขึ้นน้อยมาก เกิดขึ้นได้ประมาณ 1 ใน 4 ล้านของอัตราการเกิด และผู้ป่วยที่เป็นโรคนี้ก็จะมีช่วงอายุที่สั้นกว่าปกติ (Zoe Nauman, 2016)

ถึงแม้ปัจจุบันเทคโนโลยีด้านการแพทย์จะก้าวหน้าไปมากแค่ไหนก็ตาม แต่โรคนี้ก็ไม่สามารถรักษาให้หายได้ เนื่องจากเป็นโรคที่เกิดขึ้นได้้น้อยมาก นอกจากนั้นยังมีผู้ป่วยที่เป็นโรคลักษณะนี้ในหลาย ๆ ประเทศด้วยกัน ดังนั้น การสืบค้น

เรื่องข้อมูลและข่าวที่เกี่ยวข้องกับโรคนี้ที่คล้ายกับภาพยนตร์เรื่อง "The Curious Case of Benjamin Button: ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน" จึงพอมีข้อมูลอยู่บ้าง แต่แตกต่างจากโรคที่จะกล่าวถึงต่อจากนี้ คือ โรคฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) ซึ่งเป็นโรคความผิดปกติทางระบบประสาทที่หาได้ยาก โดยมีการปรากฏตัวของแคลเซียม (calcifications) ที่บริเวณสมอง เป็นแคลเซียมชนิดฝุ่นที่กระจายไปทั่วสมอง มีการค้นพบและทำการศึกษาครั้งแรกโดยนักประสาทวิทยาชาวเยอรมันเมื่อปี ค.ศ. 1930

ภาพที่ 3 ผู้ป่วยที่เกิดมาหน้าคล้ายคนแก่วัย 80 ปี
ที่มา: Zoe Nauman, (2016)

ภาพที่ 4 สมองของผู้ป่วยที่เป็นโรคฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome)
ที่มา: Dr Daniel J Bell and Dr Mai-Lan Ho, (n.d.)

อาการที่เกี่ยวข้องของผู้ป่วยโรค โรคฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) คือ ส่งผลกระทบต่อการทำงานของทางร่างกายและสมองทางด้านจิตใจทั้ง 2 ส่วน จะถดถอยเสื่อมลงไปเรื่อย ๆ นอกจากนั้นจะมีอาการด้านความผิดปกติทางด้านการพูด โดยอายุของผู้ป่วยจะเกิดขึ้นในวัยกลางคนและอาการของโรคก็จะค่อย ๆ หดลงไปเรื่อย ๆ สภาวะความเป็นเด็กจะถูกแทรกแซงเข้ามาแทนที่ความเป็นผู้ใหญ่ ความคิดเชิงเหตุ และผลจะผิดเพี้ยน

แนวทางการรักษาไม่มีวิธีการรักษาให้หาย ไม่สามารถผ่าตัดได้เพราะมีความเสี่ยงจะกระทบกระเทือนต่อสมอง ดังนั้นแนวทางการรักษา คือ รักษาตามขั้นบันไดแต่ไม่ใช่บันไดที่ก้าวขึ้นแต่เป็นขั้นบันไดที่ก้าวลงไปเรื่อย ๆ สาเหตุของโรคยังไม่สามารถระบุได้แน่ชัด โดยอาจได้รับการถ่ายทอดมาทางพันธุกรรมหรือเกิดจากความผิดปกติของโครโมโซมของผู้ป่วย จากงานวิจัยของต่างประเทศได้ระบุเอาไว้ว่าผู้ป่วยโรคนี้จะมีอายุตั้งแต่ 40-60 ปี (Orphanet J Rare Dis, 2013)

จากการศึกษาผู้ป่วยฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) ในต่างประเทศผู้ป่วยหลาย ๆ รายมีประสบการณ์ร่วมกัน คือ การไม่ได้รับโอกาสในการรักษาอาการของโรคที่ป่วยจริง ๆ เนื่องจากอาการเริ่มต้นของโรคนั้นจะแสดงออกทางด้านอารมณ์เป็นหลัก หากแพทย์ไม่สั่งให้สแกนสมอง (CT Scan) ก็จะไม่พบต้นตอของโรค ผู้ป่วยหลายรายต้องใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก ทั้งล้มเหลวทางอาชีพการงานและล้มเหลวทางด้านครอบครัว เพราะโรคดังกล่าวไม่ใช่โรคที่เป็นที่รู้จักเมื่อเทียบกับโรคอื่น ๆ อย่างเช่น โรคอัลไซเมอร์ โรคพาร์กินสัน โรคดาวน์ซินโดรม เป็นต้น

ในเมืองไทยและทั่วโลกมีผู้ป่วยเป็นโรคนี้น้อยมาก กรณีศึกษา ผู้ป่วยโรคฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) เธอชื่อ นางสาวศิริพร แสนไชย ปัจจุบันเธออายุ 35 ปี ป่วยเป็นโรคฟาร์ซินโดรมเมื่อปี พ.ศ. 2557 ขณะนั้นเธออายุ 31 ปี ซึ่งถือว่าเธอเป็นผู้ป่วยที่อายุน้อย

ก่อนหน้านี้เธอมีชีวิตปกติ เกิดมาในครอบครัวข้าราชการในต่างจังหวัด ฐานะครอบครัวปานกลาง เรียนจบระดับปริญญาตรี สาขาสื่อสารมวลชนที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ก่อนที่เธอจะป่วยเธอทำงานเป็นนักข่าวที่ช่อง 9 อสมท จำกัด (มหาชน) และกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาพที่ 5 ภาพถ่ายผู้ป่วยฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) (ก่อนป่วย)
ที่มา: พชนิ แสนไชย (2556)

เธอมีอาการป่วยเริ่มต้นจากสภาวะอารมณ์ที่ผิดปกติ ควบคุมการใช้เหตุและผลผิดปกติ ทำงานผิดพลาดบ่อย และไม่สามารถเรียนหนังสือได้ จากนั้นก็เริ่มเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลหลาย ๆ แห่งและหลาย ๆ แผนก ในเบื้องต้นแพทย์วินิจฉัยและลงความเห็น bahwa เธอป่วยเป็นโรคอารมณ์สองขั้ว (Bipolar Disorder)

หลังจากรับประทานยาเพื่อรักษาโรคอารมณ์สองขั้ว (Bipolar Disorder) เข้าไปเธอมีอาการน้ำลายยืด คอสะบັดตลอดเวลา จนครอบครัวตัดสินใจพามารักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช แพทย์ได้สั่งสแกนสมอง (CT Scan) และพบสมองเต็มไปด้วยแคลเซียมซึ่งเป็นอาการของผู้ป่วยโรคฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) ซึ่งเป็นโรคที่พบได้น้อยมาก ยังไม่มีการรายงานหรือวิจัยในเมืองไทย มีแต่รายงานและงานวิจัยในต่างประเทศเท่านั้น เธอจึงกลายเป็นคนไข้ที่แพทย์ใช้ในการศึกษา (Case Study) ของโรงพยาบาลศิริราช

พัฒนาการของผู้ป่วยโรคฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) ในกรณีนี้ นั่นคือ เธอมีปัญหาเรื่องของอารมณ์เป็นหลักในช่วงแรก ทางด้านร่างกายมีอาการคอสะบັด มีปัญหาเรื่องการเดิน และมีพฤติกรรมที่เหมือนเด็กลงไปเรื่อย ๆ ปัจจุบันเธอป่วยมาแล้ว 4 ปี มีปัญหาหลัก ๆ คือ เรื่องพฤติกรรมความเป็นเด็กในทางด้านจิตใจ เช่น มีพฤติกรรมอยากเล่นตุ๊กตา อยากได้ของเล่นที่เหมือนกับเด็กผู้หญิงและมักจะจดจำเรื่องราว

ในวัยเด็ก ความทรงจำยังวนเวียนอยู่ในเรื่องราวเก่า ๆ ย้ำคิดย้ำทำ แต่ทางด้านร่างกาย เธอยังอาจดูปกติไม่เหมือนกับภาพยนตร์เรื่อง “The Curious Case of Benjamin Button: ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน” แต่พฤติกรรมการแสดงออกของเธอเหมือนเด็ก ในวัยประถม อายุประมาณ 8-9 ขวบ

ปัจจุบันเธอมีปัญหาเรื่องการสื่อสาร ด้านการพูด ส่วนใหญ่เธอจะสื่อสารด้วยการเขียนแทน ทางด้านร่างกายมีความผิดปกติโดยเฉพาะเรื่องการเดิน และการเคลื่อนไหว รักษาโดยการรับประทานยากกลุ่มควบคุมอารมณ์ แก้อาการลดเกร็งและฉีดโบท็อกซ์เพื่อรักษาอาการทางด้านร่างกาย

ความรู้เกี่ยวกับโรค คือ ความน่ากลัวรูปแบบหนึ่งที่คนไข้และญาติต้องเผชิญหน้า สิ่งเดียวที่จะทำได้ คือ การยอมรับในความเป็นจริงและใช้วิธีคิดแบบในแก่นภาพยนตร์(Theme) การเห็นคุณค่าของชีวิต การเผชิญหน้ากับความจริง สุดท้ายมนุษย์ทุกคนต้องพลัดพรากและต้องตาย ไม่ว่าผู้ั้นจะป่วยหรือไม่ป่วย เด็กหรือผู้ใหญ่ย่อมเดินทางสู่สนามแห่งความตายเช่นเดียวกันทุกคน บทเรียนที่ได้จากการชมและการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องจากภาพยนตร์ สู่หลักคิดการมรณานุสติภาวนา (การระลึกถึงความตาย)

ภาพที่ 6 ภาพถ่ายผู้ป่วยฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) (ปัจจุบัน)
ที่มา: พัทณี แสงไชย (2561)

มุมมองความตาย

มุมมองความตายของพระพุทธศาสนา (มรณานุสติ)

พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในโอภินทพัสสวาทว่า “เรามีความแก่เป็นธรรมดา จะล่วงพ้นความแก่ไปไม่ได้ เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา จะล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปไม่ได้ เรามีความตายเป็นธรรมดาจะล่วงพ้นความตายไปไม่ได้ เราจะต้องพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักทั้งปวงและสรรพสัตว์มีกรรมเป็นของตนจะต้องรับกรรมที่กระทำไว้ด้วยตนเอง” และถึงแม้ว่าเทคโนโลยีจะก้าวหน้าไปแค่ไหนก็ตามก็ไม่สามารถหยุดยั้งความเจ็บและความตายของมนุษย์ได้ (ภาณุ ฐิริภูวดล, 2555)

การมรณานุสติภาวนา (การระลึกถึงความตาย) หลายคนอาจคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของคนแก่และเป็นเรื่องไกลตัว แต่ความเป็นจริงแล้วหากเรียนรู้ในช่วงอายุที่ยังน้อยจะมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างมาก การระลึกถึงความตายก่อนตายคือ ความยินดีที่จะเปิดประตูต้อนรับกับความตาย มนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิดมาล้วนต้องเผชิญหน้ากับความตายทั้งสิ้น

ดั่งท่านอาจารย์พุทธทาสเคยบอกว่าเกิดมาทั้งชีวิตเพื่อเรียนรู้ช่วงเวลาครั้งสุดท้ายเป็นการหลักครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดนั่นคือการตาย (พุทธทาสภิกขุ, 2550)

อาจารย์ประมวล เพ็งจันทร์ได้ให้มุมมองเกี่ยวกับความตายเอาไว้ว่า “ชีวิตมันจะเป็นชีวิตก็ต่อเมื่อเราต้องตาย และก็เพราะว่าความตายนี้แหละทำให้ชีวิตมีความหมายและมีคุณค่า มันเหมือนเราเตะบอลถ้ามันไม่จบภายใน 90 นาทีเราจะเตะไม่เป็นเลยนะ การที่เราพยายามทุ่มเททุกวิถีทาง ลงไปเล่นให้ดีที่สุด insomma เพราะเรารู้ว่าเรามีเวลาแค่ 90 นาที ทุกก้าวอย่างทุกการส่งบอล มันเลยต้องประณีตที่สุด เพราะหากเรารู้ว่าชีวิตเราต้องจบลง ทุกวันมันเลยมีความหมาย เพราะฉะนั้นคุณค่าและความงามของชีวิตมันจะเกิดขึ้นเพราะว่ามันมีจุดสิ้นสุด และยิ่งเราตระหนักถึงจุดสิ้นสุดมากเท่าไร วันนั้นก็ยิ่งสวยงามมากขึ้นเท่านั้น” (น้าปาย ไชยฤทธิ์, 2561)

คนส่วนใหญ่ไม่อยากจะระลึกถึงความตายเพราะถือกันว่าความตายเป็นเรื่องอัปมงคล ใครพูดเรื่องความตายขึ้นมา ก็มักจะถูกมองว่า ไม่รู้กาลเทศะ ไม่รู้อะไรควร

ไม่ควร ผลของการพยายามหลบเลี่ยงความตายดังกล่าวมานี้ จึงเมื่อวันหนึ่งกำลังเผชิญความตายขึ้นมาจริง ๆ จึงไม่รู้ว่ารับมือกับมันได้อย่างไร พอมีใครตายขึ้นมา จึงตกอยู่ในความเสียใจ โศกเศร้า วังวน วังใจไม่ถูก ส่วนคนที่เจริญมรณานุสติ ภาวนาอยู่เสมอ นั้น จะได้รับผลทันตา คือ ไม่ประหวั่นพรั่นพรึงต่อความตาย จะหันกลับมาใช้เวลาทุกนาทีอย่างคุ้มค่า ไม่มีแม้สักวินาทีเดียวที่เขาจะพำพลาญเวลาไปอย่างไรประโยชน์ เขาจะถือว่า การฆ่าเวลาไปกับกิจกรรมอันไร้แก่นสารเป็นบาปชนิดหนึ่งซึ่งไม่พึงกระทำ ดังคำของพระบรมครูที่ว่า “ขโณ โว มาอุปจจาค” (อย่าปล่อยเวลาผ่านไปอย่างไร้ค่าแม้เพียงขณะจิตเดียว) (ว.วัชรเมธี, 2561)

นอกจากมุมมองความตายของพระพุทธศาสนาแล้ว มุมมองความตายของชาวคริสเตียนนิกายโปรเตสแตนต์เชื่อว่าการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้เป็นเรื่องชั่วคราวเท่านั้น เพราะชีวิตหลัง ความตาย คือการกลับไปมี “ชีวิตนิรันดร์” ซึ่งหมายความว่า เมื่อตายแล้วมนุษย์จะกลับไปอยู่กับองค์พระผู้เป็นเจ้าในสวรรค์อันเป็นที่อยู่ถาวร โดยพระเจ้าได้ทรงเตรียมไว้สำหรับมนุษย์ทุกคนที่เชื่อและวางใจในพระองค์ ตามพระคัมภีร์กล่าวว่า “ถ้าแท้จริงแล้วพระเจ้าไม่ได้สร้างมนุษย์ให้มีความตาย แต่มนุษย์คู่แรกทำผิดต่อพระผู้เป็นเจ้า ดังนั้น พระองค์จึงทำให้มนุษย์ต้องตายเพื่อลงโทษ การตายก็คือการขาดจากความสัมพันธ์กับพระเจ้า แต่ในที่สุดแล้วพระเจ้าก็ทรงส่งพระเยซูคริสต์มาไถ่บาปให้เหล่ามนุษย์เพื่อให้มนุษย์กลับไปคืนดีกับพระเจ้าอีกครั้ง การกลับไปคืนดีนี้คือการกลับไปมีสัมพันธ์ภาพกับพระเจ้าแบบถาวร ซึ่งไม่มีสิ่งใดแยกได้อีกแม้กระทั่งความตายของร่างกาย ดังนั้น ชีวิตนิรันดร์ได้เริ่มต้นขึ้นในชีวิตนี้แล้วทันทีหลังจากเชื่อในองค์พระผู้เป็นเจ้า โดยคติความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายของชาวคริสเตียนส่งผลต่อการดำเนินชีวิตโดยชาวคริสเตียนเชื่อว่าชีวิตบนโลกนี้เป็นเรื่องชั่วคราว ชีวิตหลังความตายยิ่งใหญ่มากกว่ามาก (เชษฐพร คงมา, 2561)

นักมานุษยวิทยาโดยเฉพาะจากสังคมตะวันออกบ่อยครั้งมองความตายในแง่ความสัมพันธ์อันแปลกปลอม เป็นเรื่องปัจเจกบุคคลของความตายในครอบครัวของบรรดาเครือญาติ ไม่เพียงเท่านั้นยังขยายผลถึงความสลับซับซ้อนทางวัฒนธรรมของความตาย การไว้อาลัย / ไว้อาลัย (mourning) พิธีศพ (burial) จำนวนไม่น้อย

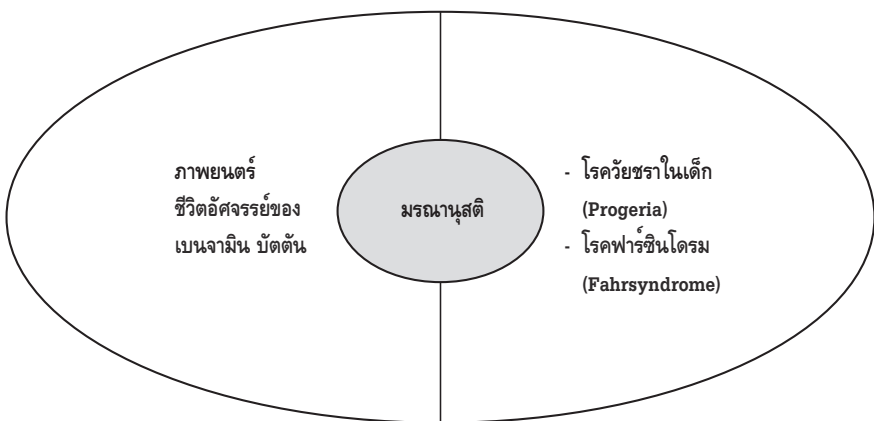
แสดงถึงความเข้าใจต่อความตายอันนำไปสู่ระบบความเชื่อในวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งวัฒนธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับความตายมากกว่าสิ่งที่ปรากฏเชิงประจักษ์ซึ่งอาจส่งผลในแง่คู่ตรงข้ามระหว่างพื้นเพความธรรมดาสามัญของวัฒนธรรมความตายของโลกีย์ฆราวาส (secular death culture) ของสังคมตะวันตก และความสลับซับซ้อนลึกซึ้งของพิธีกรรมความตายอันศักดิ์สิทธิ์ (sacred death rituals) ของผู้คนในแต่ละวัฒนธรรมอีกด้วย (ดำรงพล อินทร์จันทร์, 2560)

ความโศกสลด (grief) เป็นการแสดงออกทางอารมณ์อันเป็นสากลของการสูญเสีย / ความวิปโยค ดังที่ Bowlby (1981) นักจิตวิทยากล่าวไว้ แต่การแสดงออกทางสังคมในการไว้อาลัยกลับเป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม แม้ว่าการสูญเสีย (loss) จะเป็นแนวคิดหนึ่งของความเศร้าโศกและการไว้อาลัยที่ควรจะต้องทำความเข้าใจแรงกระตุ้นต่อวิถีการปฏิบัติที่เผชิญหน้าร่วมกันและการสูญเสียของปัจเจกบุคคลตามความคิดของ Freud (1968) การไว้อาลัย (mourning) จึงกลายเป็นวิถีทางสังคมและวัฒนธรรมที่มนุษย์ดำเนินการเพื่อรับมือกับการสูญเสียอย่างมีนัยยะสำคัญต่อความตาย

จะเห็นได้ว่าการกล่าวถึง “ความตาย” ในสังคมตะวันตกและในสังคมไทยมีความแตกต่างกันถึงแม้จะเป็นเรื่องเดียวกันแต่ก็มองต่างกัน แตกต่างจากภาพยนตร์เรื่อง “The Curious Case of Benjamin Button: ชีวิตอัศจรรย์ของเบนจามิน บัตตัน” ภาพยนตร์ที่สร้างจากผู้สร้างที่อาศัยในสังคมตะวันตกแต่นำมาใช้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาไปใช้ในเรื่องของมุมมองความตายว่าเป็นเรื่องธรรมดาสามัญและมองความตายแบบตรงตามมิได้นำเสนอในมุมมองความเศร้าโศก ผ่านตัวละครที่มีอาการเจ็บป่วยจากโรคภัย แต่สามารถนำเสนอแง่ของชีวิตผ่านภาพยนตร์ได้อย่างตรงตาม ผ่านศิลปะการเล่าเรื่องแบบภาพยนตร์ได้อย่างสมบูรณ์

บทสรุป

จากภาพที่ 7 สะท้อนให้เห็นถึงการเชื่อมโยงจาก 3 มุมมอง คือ ภาพยนตร์ ความเจ็บป่วยสู่ความตายและหลักมรณานุสติ (การระลึกถึงความตาย) เป็นบทเรียน สะท้อนให้เห็นหลักคำสอนในประเด็นนี้ได้ชัดเจนขึ้น การอยู่กับปัจจุบันการระลึกถึงความตายเสียก่อนตาย เป็นการบรรลุนิพพานได้ในชีวิตนี้ ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยการระลึกถึงความตายมีด้วยกันหลากหลายวิธี แต่การรับชมภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาสื่อสารความตายในมุมมองอันงดงาม ผสานกับการเล่าเรื่องด้วยศิลปะด้านภาพยนตร์ เป็นอีกหนึ่งมิติเพื่อให้ผู้ชมสามารถมองเห็นความตายด้วยสติ ปล่อยวาง และไม่ยึดติด เป็นแนวทางดำเนินชีวิตถึงแม้ว่ายังไม่ถึงนิพพาน แต่อย่างน้อยชีวิตก็งดงาม เป็นเครื่องมือแห่งความรู้เท่าทันโลกและชีวิตด้วยปัญญา แห่งจักรวาลธรรม เข้าใจถึงความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ที่จะมาถึงตัวเราอย่างแน่นอน

ภาพที่ 7 วงจรมรณานุสติจากการชมภาพยนตร์

ที่มา : พิชนี แสนไชย (2562)

ภาพยนตร์ถือเป็นงานศิลปะที่แอบซ่อนความคิดและมุมมองของผู้สร้างเอาไว้ จูตร่วมกันระหว่างผู้สร้างและผู้ชม นั่นคือ การเข้าใจการสื่อสารที่ผู้สร้างถ่ายทอดผ่านกระบวนการกลวิธีการเล่าเรื่องแบบภาพยนตร์ การรับชมภาพยนตร์และทำให้ผู้ชมเกิด “พุทธปัญญา” เจกเช่นการอ่านหนังสือธรรมะหรือการปฏิบัติธรรม ถือว่าเป็นพรอันประเสริฐให้กับมนุษยชาติ

ข้อเสนอแนะ

ประเด็นที่ผู้เขียนค้นพบคือ ค้นพบพุทธปัญญา เรื่องการมรณานุสติ หลังจากรับชมภาพยนตร์ ที่ใกล้เคียงกับการอ่านหนังสือธรรมะหรือการปฏิบัติธรรม เชื่อมโยงโลกในภาพยนตร์และโลกในความเป็นจริงซึ่งเกิดจากประสบการณ์ส่วนตัว อาจไม่ใช่มุมมองที่กว้างขวางแต่เป็นประเด็นเล็ก ๆ ที่นำไปสู่ประเด็นใหญ่ ๆ ในชีวิต นั่นคือ ความตาย หากจะต่อยอดความรู้ อาจเพิ่มเติมการศึกษาวិธีการอื่น นอกจากการรับชมภาพยนตร์แล้วมีวิธีการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดมรณานุสติระลึกถึงความตายได้บ้าง เพราะการมรณานุสติจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้เลยหากไม่ได้รับการฝึกฝน โดยเลือกเชื่อมโยงกับสิ่งใกล้ตัวน่าจะเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุด

บรรณานุกรม

- ภาณุ ภูริภูวดล. (2555). **ธรรมะมหานคร**. กรุงเทพฯ: เอ.พี.กราฟิคดีไซน์และการพิมพ์.
- ฉลอมรัตน์ ทิพย์พิมาน. (2539). **วิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์อเมริกันที่มีตัวเอกเป็นสตรี**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- เชิญพร คงมา. (2561). มอง ความตายใน 3 ศาสนา. **ซีเคร็ท**. สืบค้นจาก <https://goodlifeupdate.com/healthy-mind/dhamma/8981.html>.
- ดำรงพล อินทร์จันทร์. (2560). มรณะ มรต และมานุษยวิทยาว่าด้วยความตาย.มรต' ขึ้น I **วารสารห้องเรียนมานุษยวิทยาว่าด้วยความตาย**, กรุงเทพฯ: ภาควิชา

มานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ.

น้ำปาย ไชยฤทธิ์. (2561). **ตายก่อนตาย**. อะเดย์. สืบค้นจาก https://adaymagazine.com/die-before-die/?fbclid=IwAr1jS9i3iW3_5YYWDDhRJIAVBkM-TQ34y0jRoD-XyyunS3OuGw5hHZeJQc.

พัชนี แสนไชย. (2556). **ภาพถ่ายผู้ป่วยฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) (อดีต)**. กรุงเทพฯ: ภาพยนตร์และดิจิทัลมีเดีย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

พัชนี แสนไชย. (2561). **ภาพถ่ายผู้ป่วยฟาร์ซินโดรม (Fahr Syndrome) (ปัจจุบัน)**. ภาพยนตร์และดิจิทัลมีเดีย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

พุทธทาสภิกขุ. (2550). **ตายก่อน ก่อนตาย**. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันสันติธรรม.

ว. วัชรเมธี. (2561). บทความมรณานุสติภาวนา (การระลึกถึงความตาย). **ชีวจิต**. สืบค้นจาก <https://goodlifeupdate.com/healthy-mind/dhamma/3567.html>.

Bowbly, John. (1981). **Attachment and Loss**. Harmondsworth: Penguin.

David Fincher. (Director). (2008). **The Curious Case of Benjamin Button**. Warner Bros: United States.

Dr Daniel J Bell and Dr Mai-Lan Ho. (n.d.). **Fahr syndrome**. Retrieved From <https://radiopaedia.org/articles/fahr-syndrome-1>.

Freud, Sigmund. (1968). Mourning and Melancholia. in **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**. James Strachey, ed. Pp. 243-258. London: Hogarth Press.

Giannetti, Louis. (1990). **Understanding Movies**. (5thed.). Englewood Cliffs, N.J.; Prentice Film and Television, edited by John Hill and Martin McLoone, 177-82.

Orphanet J Rare Dis. (2013). **Fahr's syndrome: literature review of current evidence**. Retrieved From <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3853434/>.

ROTTENTOMATO, (2018). **The Curious Case of Benjamin Button**.

Retrieved From https://www.rotentomatoes.com/m/curious_case_benjamin_Button/.

Zoe Nauman, (2016). The Real Life Benjamin Button. Baby boy born with rare condition that makes him look like an elderly man - but his parents are ecstatic about his 'special' illness. The Sun, A New UK Company.

Translated Thai References

Buddhadasa Bhikkhu. (2007). **Die before Die**. Bangkok: publishing a chapel and institutions Celebrated enlightenment. [in Thai].

Chalongrat Tippiman. (1996). **An Analysis of Narrative Structure in American Women's Films**. (Thesis of Master' Degree, Chulalongkorn university). [in Thai].

Chernporn Kongma. (2018). **See the death in 3 religions**. Secret. Retrieved From <https://googlifeupdate.com//healthy-mind/dhamma/8981.html>. [in Thai].

Damrongpol Inchan. (2017). Marot and anthropology of death 2560 Marot. ' **Journal of Anthropology of Death**, Bangkok: Department of Anthropology, Faculty of Archaeology, Silpakorn University. [in Thai].

Kamphu Phutipuvadol. (2012). **Dhamma Metropolis**. Bangkok: A. P. Graphic design and Printing. [in Thai].

Nampai Chaiyarit. (2018). **Die before Die**. A Day. Retrieved From https://adaymagazine.com/die-before-die/?fbclid=IwAr1jS9i3iW3_5YYWDDhRJIAVBkM-TQ34y0jRoD-XyyunS3OuGw5hHZeJQc. [in Thai].

- Patchanee Sanchai. (2013). **Photo patients far syndrome (Fahr Syndrome) (past)**. Bangkok: Film and digital media, Bansomdejchaopraya Rajabhat University. [in Thai].
- Patchanee Sanchai. (2018). **Photo patients far syndrome (Fahr Syndrome) (current)**. Bangkok: Film and digital media, Bansomdejchaopraya Rajabhat University. [in Thai].
- W. V.ajiramedhi. (2018). Journal of Muhammed Consciousness. **Chiwajit**. Retrieved from <https://goodlifeupdate.com/healthy-mind/dhamma/3567.html>. [in Thai].